

‘We moeten in Zuidoost vanuit minder westers perspectief naar veiligheid en jeugdcriminaliteit kijken’

Door: Dave Ensberg-Kleijkers, bestuurder van scholenkoepel Zonova
Verschenen in het Parool op 23 augustus 2025

‘We moeten in Zuidoost vanuit minder westers perspectief naar veiligheid en jeugdcriminaliteit kijken’
Het traditionele Europese (jeugd)strafrecht is er onvoldoende op toegerust om problemen rondom veiligheid en jeugdcriminaliteit in Amsterdam-Zuidoost te bestrijden. Dat betoogt Dave Ensberg-Kleijkers, bestuurder van scholenkoepel Zonova, in dit opiniestuk.

Zomaar drie krantenkoppen van de afgelopen jaren over veiligheidsincidenten met kinderen of jongeren in Amsterdam.

[13-jarige drillrapper: ‘Ik heb sowieso een mes bij me om me te verdedigen’](#)

[‘Amsterdam-Zuidoost is het geweld zat: ‘De jeugd van hier is echt naar de klote’.](#)

[‘Grote zorgen over groep gewelddadige kinderen in Amsterdam-Zuidoost](#)

Deze krantenkoppen doen absoluut géén recht aan de dagelijkse realiteit in ons stadsdeel. Want het leven in Zuidoost is veilig, en is bovendien in de afgelopen jaren feitelijk gezien alleen maar veiliger en leefbaarder geworden. Deze positieve ontwikkeling blijkt onder meer uit de Leefbarometer van het ministerie van Binnenlandse Zaken (2024).

Daarin gaat het erom hoe inwoners de fysieke omgeving, woningvoorraad, voorzieningen en sociale samenhang waarderen, en hoe ze kijken naar overlast en onveiligheid. Maar het is wel een feit dat de omstandigheden waarin onze jeugd in Zuidoost opgroeit, beter en veiliger kunnen én moeten. Daar is vrijwel iedereen het in Zuidoost over eens, maar de weg naar een zeer veilig Zuidoost voor ieder kind lijkt nog hobbelig en lang.

Minder westers perspectief

Daarom is het tijd om vanuit een ander perspectief naar het vraagstuk van veiligheid en jeugdcriminaliteit te kijken. Een minder traditioneel westers perspectief, dat sterk de nadruk legt op ‘strenger straffen’ en ‘keihard optreden tegen daders’. En dat relatief weinig oog heeft voor onderliggende oorzaken van criminaliteit en gebrek aan verbinding met de gemeenschap waarin zowel individuele daders als slachtoffers van veiligheidsincidenten opgroeien.

Het kan anders en juist in het multiculturele Zuidoost is dat ook hard nodig. Hier voeden wij kinderen namelijk samen op; *it takes a village to raise a child* zeggen we hier, geïnspireerd vanuit Afrika.

Eveneens een Afrikaanse inspiratiebron voor ons in Zuidoost is de filosofie van ‘Ubuntu’, simpel vertaald: ‘Ik ben, omdat wij zijn’. Wij mensen (en de natuur als geheel) zijn met elkaar verbonden. Als er één lijdt, lijden wij allemaal. Als er één faalt, falen wij allemaal. En dus ook: als een kind van ons wordt vermoord, sterft er ook een deel van ons als collectief, als gemeenschap. En als een ander kind uit onze gemeenschap daarvoor verantwoordelijk is, zijn we allemaal verantwoordelijk.

Dader staat centraal

Hoe voorkomen we dat nóg meer kinderen uit Zuidoost slachtoffer óf dader worden van deze vormen van excessief en dodelijk geweld? Kunnen we als gemeenschap recht doen aan de jeugdige slachtoffers van de afgelopen jaren, aan hun nabestaanden en daarnaast ook aan de dader(s) en onszelf als gemeenschap? Het traditionele, Nederlandse of Europese strafrecht geeft daar onvoldoende antwoorden op.

De daad (schietpartij) staat dan centraal en op basis van het Wetboek van Strafrecht (en het jeugdstrafrecht) krijgt de dader een straf. We moeten dan als samenleving hopen dat de dader hiervan leert en dat hij het niet nogmaals gaat doen.

Gelukkig zijn er ook andere manieren om naar recht én rechtvaardigheid te kijken, zoals door de Ubuntu-bril. De filosofie komt niet in alleen in (zuidelijk) Afrika voor, maar ook in andere delen van de wereld – waaronder in Nieuw-Zeeland onder de naam ‘Whakapapa’, een filosofisch begrip vanuit de inheemse bevolking van het land, de Maori. Het bijzondere van Nieuw-Zeeland is dat men al sinds 1989 bij jeugdzaken uitgaat van *restorative justice*. Geheel in de geest van Whakapapa.

Rechtvaardigheid en verzoening

Restorative justice – in het Nederlands matig vertaald als ‘herstelrecht’ – is gericht op rechtvaardigheid, waardigheid, gemeenschapsherstel en verzoening. Via speciale, veilige en informele conferenties onder begeleiding van een onpartijdige en deskundige facilitator komt dit proces tot uiting.

Slachtoffers, daders, hun families en andere leden van de gemeenschap worden actief betrokken bij het oplossen van het conflict, of het zo goed als mogelijk herstellen van de misdaad. Het doel is niet alleen om de schade te herstellen, maar ook om de dader te laten begrijpen wat de gevolgen van zijn daden zijn en verantwoordelijkheid te laten nemen.

Restorative justice heeft een groot lerend effect op kinderen en jongeren. Bovendien krijgen de nabestaanden van een slachtoffer de mogelijkheid tot emotioneel herstel, wat verdere traumavorming kan beperken.

Dieperliggende oorzaken

Belangrijk hierbij is ook dat de gemeenschap, alle formele en informele opvoeders rondom slachtoffers en hun daders, actief wordt betrokken. Samen ontdekken ze in dit proces bijvoorbeeld de dieperliggende oorzaken rond de schietpartij; oorzaken als (systemische) armoede, de uitzichtloosheid die jongeren van kleur kunnen ervaren in een samenleving die voor hen niet altijd veilig voelt, of de normalisering en cultivering van geweld en criminaliteit in bepaalde (sub)culturen.

Hierdoor gaat het proces niet alleen om de dader, maar om de totale gemeenschap die direct en indirect verantwoordelijk is voor de context waarbinnen een ernstig veiligheidsincident kan plaatsvinden.

Veiligheidsrisicogebieden

Onlangs besloot burgemeester Halsema, mede in reactie op een dodelijke schietpartij, om twee veiligheidsrisicogebieden in te stellen in Zuidoost. “Er zijn zorgen dat groepen jongeren met vuurwapens de openbare orde verstoren” zei een woordvoerder van de burgemeester. Een repressieve maatregel van onze burgermeester die verantwoordelijk is voor de handhaving van de openbare orde en veiligheid in onze stad. Maar met repressie alleen bereiken we niet genoeg. Zeker voor de (middel)lange termijn. En zeker niet in Zuidoost.

In Nieuw-Zeeland zijn er vanuit het kader van restorative justice zelfs speciale rechtbanken voor jongeren van Maori- of Pasifika-afkomst, die rekening houden met hun culturele achtergrond. In het superdiverse Zuidoost zou deze vorm van maatwerk, gedreven vanuit eeuwenoude, niet-westerse filosofieën als Ubuntu en Whakapapa, ook zeer welkom zijn. Dat valt goed te combineren met de buurtrechter die we in Zuidoost kennen. Dit is keihard nodig om toekomstige slachtoffers écht te voorkomen. En om Zuidoost voor ieder kind structureel veilig te maken en te houden.

Auteur: **Dave Ensberg-Kleijkers**, bestuurder van scholenkoepel Zonova in Amsterdam.